

A. BARAČ, Antun Barač s djecom plače na ženinu grobu

zore u povodu dolazaka poznatih ličnosti u Split i Kotor, kao i događaje iz osobnoga života (*Antun Barač s djecom plače na ženinu grobu*, 1837). Akvareli se čuvaju u Arheološkomu muzeju u Splitu. Autobiografski prizori prožeti su prostodušnošću i romantičnom poetičnošću.

LIT.: K. Prijatelj, *Spliti slikari XIX stoljeća* (katalog), Split 1959. — Slikarstvo XIX stoljeća u Hrvatskoj (katalog), Zagreb 1961, str. 57, 197. — V. Maleković, *Hrvatska izvorna umjetnost*, Zagreb 1973, str. 94.

VI. MČ.

BARADA, Miho, povjesničar (Seget kraj Trogira, 16. III. 1889 — Zagreb, 9. VII. 1957). Teologiju učio u Zadru, studirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, gdje je 1929. doktorirao tezom *Topografija Porfirogenetove Paganije*; diplomirao pomoćne povijesne znanosti u Rimu (1931). God. 1932. postaje profesor crkv. povijesti na Bogoslovnom fakultetu u Zagrebu; 1937—54. profesor nacionalne povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od 1935—41. bio je urednik časopisa »Croatia sacra«. Proučavao je hrv. povijest srednjega vijeka. Izdao srednjovj. izvornu građu trogirskoga arhiva (*Trogirski spomenici*, I, u: Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, 1948, 44 i 1950, 45).

A. BARANYAI, vila u Tuškancu

BIBL.: O našem običaju biranja kralja, SHP, 1927; »Scriptorium« opatije sv. Krševana u Zadru, Godišnjak Univerziteta u Zagrebu, 1933; *Natpis hrvatske kraljice Jelene*, Nastavni vjesnik, 1934—35; *Hrvatska diaspora i Avari*, SHP, 1952.

R.

BARANYAI, Aladár, arhitekt (Szászvár, Mađarska, 11. XII. 1879 — Zagreb, 5. I. 1936). Graditeljsku školu završio u Zagrebu 1899. Boravio u Beču i drugim eur. gradovima. Zapošljava se 1899. u građevnom poduzeću Pilar-Mally-Bauda. God. 1905. osniva u Zagrebu s arhitektom Slavkom Benedikom građevno poduzeće (Benedik i Baranyai) u kojemu je godina-ma suvlasnik i glavni projektant. Nakon prestanka rada poduzeća 1930. djeluje samostalno. Suradivao je s likovnim umjetnicima (I. Meštrović, M. Uzelac, J. Turkalj); bio je neko vrijeme predsjednik Proljetnoga salona u Zagrebu.

Projektirao je stambene i javne zgrade te obiteljske kuće u kojima primjenjuje oblike umjerene secesije. Dobro obaviješten o eur. umj. kretanjima, B. uspijeva secesijske poticaje pretopiti u originalna arhitektonska rješenja smirenih, uravnoteženih masa i neobične elegancije linija i ukrasnih detalja. U ranijim projektima jače je naglašen dekorativni moment — kuća Popović s reljefima I. Meštrovića, Trg bana J. Jelačića 4 (1907); stambene zgrade Marinkovića 4 i Trg hrvatskih velikana 9 (oko 1908); bivša Srpska banka (danas Hrvatski radio), Jurišićeva 4 (1910); kuća Štern, Boškovićeve 3; stambene zgrade u Boškovićevoj 8, Jurišićevoj 2, Palmotičevoj 7, Mihanovićevoj 18, Ilici 26. Projekti nastali između dva svj. r. pokazuju tendenciju prema redukciji dekorativnog inventara i ekspresivizaciji građevnog volumena — kuća Deutsch, Jurišićeva 24 (1924); Dom inženjera i tehničara, Trg burze 6 (1927); stambene zgrade na Trgu hrvatskih velikana 2 i 5, u Tkalcicevoj 4, u Dukljaninovoj i Derenčinovoj ulici.

Zasebno poglavlje čine njegove brojne obiteljske kuće u kojima postiže visoku razinu oblikovanja, napose u interijerima, gdje primjenjuje estetska načela J. Hoffmanna i bečkih umj. radionica (Wiener Werkstätte). Po jasnoj dispoziciji volumena s karakterističnim naglašavanjem krovnih ploha, a osobito po novoj interpretaciji unutrašnjeg prostora, njegove su obiteljske kuće među najboljim ostvarenjima te arhitektonske vrste u nas na početku stoljeća. Među njima se posebno ističu one nastale do I. svj. rata — kuća Tišov na Pantovčaku, kuće Benedik, Kell, Baranyai, Vinski i Hühn u Tuškancu 14, 16, 18, 22 i 24, te kuća Paskijević, Gvozd 2. Kasnijem razdoblju pripadaju obiteljske kuće M. Benedik, Gvozd 3, Petaj i Baranyai, Jakubovac 35 i 37, Lorković, Tuškanac 35 i kuća Sever na Korčuli (1930).

Gotovo u svakom projektu, od skromne obiteljske kuće do reprezentativne uglovnice, B. uspijeva očuvati umjetničku osobnost i ostvariti nekonvencionalna arhit. rješenja, čime je dao jasno obilježje arhitekturi Zagreba.

LIT.: A. Laslo, Aladar Baranyai i građanski ideal, *Arhitektura*, 1983—84, 186—188. Ž. D.

BARANJAI, Pavao, arhitekt (Zagreb, 17. VII. 1912 — 1. II. 1984). Završio je studij na Tehničkom fakultetu u Zagrebu. Projektirao stambene i industrijske objekte u Zagrebu (Bogovićeva 1a, 1956; Martićeva/Vojnovićeva, 1957; Savska/Vukotinovićeva, 1959) i Varaždinu. Njegova je arhitektura zasnovana na funkcionalnim i racionalnim postavkama.

BARANJAI, Vlasta, keramičarka (Zagreb, 29. X. 1909 — 23. V. 1994). Školovala se u Parizu (1926/27), Beču (1927/28) i na Akademiji u Zagrebu 1928—33 (H. Juhn). Izlaže od 1929. Na Obrtnoj školi u Zagrebu stekla je zvanje visokokvalificiranog keramičara 1935. Radi ukrasnu keramičku plastiku u majolici i unikatnu upotrebnu keramiku, pretežno u tehnici grafita (*Golubica*, 1954; *Pokretne keramičke vaze*, 1963). Čest su joj motiv prizori iz pučkoga života. Dobila je Zlatnu medalju na Međunarodnoj izložbi umjetnosti i tehnike u Parizu 1937. Samostalno je izlagala u Zagrebu 1981.

LIT.: M. Baričević, *Povijest moderne keramike u Hrvatskoj*, Zagreb 1986.

V. T. K.

BARAT, selo nedaleko od Kanfanara. Između Barata i Črvara nalaze se ostaci benediktinske ranoromaničke crkve Sv. Petra »in Vincolis« s tri polukružne izbočene apside i cisternom dozidanom uz juž. zid crkve. Dio vratnica, ukrašen ranoromaničkom viticom, upotrijebljen je kao spolij u selu (kuća br. 12). U blizini crkve nađena je srebrna capsella za relikvije i srebrni križ s natpisom »Petrus votum solvit« i lančićem.

BARBAN, selo *SI* od Pule. Srednjovj. utvrđeno naselje najprije je pripadalo pazinskoj gospoštiji, od 1374. Habsburgovcima, od XVI. st. Veneciji; od 1535. u vlasništvu venec. obitelji Loredan. Središte naselja činio je kaštel, čiji je sjev. dio 1700. adaptiran u veliku jednobrodnu crkvu Sv. Nikole. U crkvi ima pet baroknih mramornih oltara, na kojima su slike majstora

A. BARANYAI, zgrada Hrvatskoga radija u Zagrebu

venec. radionica iz XVI–XVIII. st., gotička kamena kustodija iz XV. st., barokna drvena plastika (XVIII. st.) i sitni crkv. predmeti iz XVI–XVIII. st. Zvonik je nadograđen na srednjovj. kulu. Ist. dio kaštela preuređen je 1606. u palaču Loredan s trijemom u prvom katu. Dvoja gradska vrata

BARBAN, gotička kustodija u crkvi Sv. Nikole

sagrađena su u XVIII. st.: Vela vrata (1718), s grbom porodice Loredan, koja vode na glavni trg i Mala vrata (1720), do kojih vodi ulica sa zgradom općinske vijećnice i s tornjem za sat (1555, izgorjela 1944, obnovljena nakon 1945). Pred Velim vratima nalazi se bratovštinska crkva Sv. Antuna Opata (pučka gotika, na zidovima i šiljastom svodu slikarije iz poč. XV. st. pod tal. utjecajem). U crkvi Sv. Jakova su freske iz sred. XV. st. s prikazom legende Sv. Jakova, jedinim takvim ciklusom očuvanim u nas. U naselju je klasicistička kuća istarskoga znanstvenika Pietra Stankovića iz 1838.

LIT.: *Inventario degli oggetti d'arte d'Italia*, V, Provincia di Pola, Roma 1935, str. 19–20. — A. Mohorovićić, Problem tipološke klasifikacije objekata srednjovjekovne arhitekture na području Istre i Kvarnera, *Ljetopis JAZU*, 1957, 62, str. 517. — F. Stelč, *Umetnost u Primorju*, Ljubljana 1960. — B. Fučić, *Istarske freske*, Zagreb 1963. — D. Klen, *Arhivske vijesti o nekim kulturnim spomenicima Barbana i Raklja*, *Bulletin JAZU*, 1964, 3. Ma. Š.

BARBARIĆ-FANUKO, Marija, kreatorica u pletivu (Resnik Požeški, 30. VII. 1936). Studirala je povijest umjetnosti u Zagrebu. Pletenjem se bavi od 1961. Kreira odjevne predmete rustičnih karakteristika u naravnoj vuni,

bogatih struktura i ornamentalnih ritmova. Samostalno je izlagala u Zagrebu (1976, 1982), Varaždinu (1977), Vrbovcu (1979) i Beogradu (1981). Bavi se literaturom za djecu.

LIT.: V. Bužančić, Marija Barbarić-Fanuko i njezine halje (katalog), Zagreb 1982. Ž. Sa.

BARBARIGA, seoce i nalazište uz istoimeni rt na zap. obali Istre, S od Pule. Na morskoj obali ostaci rim. ladanjske vile iz I. st., istraživani 1902. Podove su resili dvobojni i višebojni mozaici a zidove freske s biljnim i figuralnim dekoracijama. U blizini su ostaci velikoga ant. rezervoara uljare. Neki istraživači misle da se ovdje nalazilo nestalo ant. naselje *Cissa* jer se rt prije zvao *Punta Cissana*.

LIT.: H. Schwalb, *Römische villa bei Pola*, Schriften der Balkan-Kommission, Antiquarische Abteilung, Wien 1902. — B. Schiavazzi, *Attraverso l'Argo colonico di Pola*, Atti e memorie SIASP, 1908, 24. — A. Gnirs, *Beispiele der antiken Wasserversorgung aus dem istrischen Karstlande*, Strena Buliciana, Zagreb 1924. — B. Marušić, *Kasnoantička i bizantska Pula*, Pula 1967. Ma. Š.

BARBAT, selo J od grada Raba ispod strmoga brda Kamenjaka. Na više mjesta ima rim. nalaza (zidovi, keramika, novac). Kraj župne crkve nalazi se sarkofag iz V. st. s uklesanim *crux coronata*. Na mjestu današnje župne crkve iz 1850. od XI–XV. st. bila je benediktinska opatija Sancti Stephani de Postran. U župnoj crkvi je slikano raspelo na dasci, rad lokalnoga majstora XVII. ili XVIII. st. Na brdu iznad naselja na mjestu prapov. gradine nalazi se kasnoant. a poslije i srednjovj. utvrda poligonalna tlocrta, masivnih zidova s potpornjima; unutar utvrde nalaze se ostaci jednobrodne ranoromaničke crkve Sv. Damijana, s polukružnom apsidom koja je izvana raščlanjena polukružnim nišama. Prema nekim autorima, tu je bio samostan benediktinaca eremita.

LIT.: V. Brusić, *Otok Rab*, Zagreb 1926.

A. Bad.

BARBORA, Marin, slikar (Dubrovnik, sredina XV. st.). U službi Dubrovačke Republike od 1442–45. kao majstor barjaka, zavjesa i slika; imao je i vlastitu radionicu. Njegov sin, poznat kao *Frano Marinov*, bio je slikar.

LIT.: J. Tadić, *Grada*, br. 276, 303, 306 i 318.

BARETIĆ, Biserka, slikarica (Zagreb, 27. VII. 1933). Polazila Akademiju u Zagrebu 1951–53. Bila je suradnik Majstorske radionice K.

B. BARETIĆ, *Sunovraćanje*

